

Houby a ovoce v modelech Josefa Rulíška

Výstava „Houby a ovoce v modelech Josefa Rulíška“ je věnována unikátním Rulíškovým modelům z depozitáře botanického oddělení Moravského zemského muzea.

Josef Rulíšek (1867–1944)

Vyučil se řezbářem ve Vídni, pracoval v Králíkách na Severní Moravě a v Brně. Měl dílnu zaměřenou na výrobu modelů podle přírody (firma „Josef Rulíšek – řezbář podle přírody“). Ve spolupráci s Františkem Skyvou vyřezal ve 20. a 30. letech 20. století pro botanické oddělení kolekci téměř 500 dřevěných modelů hub a ovoce. Všechny modely jsou vyřezány z lipového dřeva a kvalitou zpracování i věrností předloham jsou unikátním dílem.

Dr. **František Skyva (1880–1966)**, žák prof. J. Velenovského, byl v letech 1919–1948 kustodem botanických sbírek Moravského zemského muzea a v letech 1947–1948 také ředitelem muzea. Dodával J. Rulíškovi plodnice hub, podle kterých byly modely vyřezávány. V roce 1943 publikoval v odborném časopise muzea článek „Die museale Darstellung der mährischen Pilze“, v něm uveřejnil místa nálezů exemplářů hub, podle nichž J. Rulíšek zhotovil vystavované modely.

Kolekce modelů hub je využívána v osvětové a poradenské činnosti houbařské poradny Moravského zemského muzea. Modely ovoce jsou vystavovány pouze výjimečně.

Seznam odrůd ovoce zpodobněných v dřevěných modelech J. Rulíška: (čísla odpovídají číslům u fotografií v tomto katalogu)

Jablka

Astrachán bílý
Boikovo
Borovinka (Charlamowski)
Car Alexander
Coxova reneta
Gdanský hrnáč
Hedvábné bílé zimní
Jadernička moravská

Jadrnáč ribstonský

Kalvil bílý zimní
Kardinál žíhaný (šalové)
Kožená reneta zimní
Krasokvět žlutý (americký)
Malinové červené podzimní
Míšeňské
Ontario
Panenské české
Parkerovo (Jadrnáč Parkerův)
Parména letní
Parména zlatá zimní
Peasgoodovo
Reneta blenheimská
Reneta kanadská (kmínová)

Reneta kasselská
Reneta landsberská
Řehtáč soudkovitý
Ušlechtilé žluté
Vejlímek (štětínské)
Virginské růžové

Hrušně

Charneuská
Máslovka Colomanova
Máslovka Dielova
Máslovka křivice
Muškatelka turecká (zbuzanka)

Pstružka (kropenatka)

Švestky

Brněnská
Dolanka

Slíva Jeffersonova

Slíva jeruzalémská

Třešně

Chrupka germersdorfská

Angrešt

Vítězná červená (industrie)

Kdoule

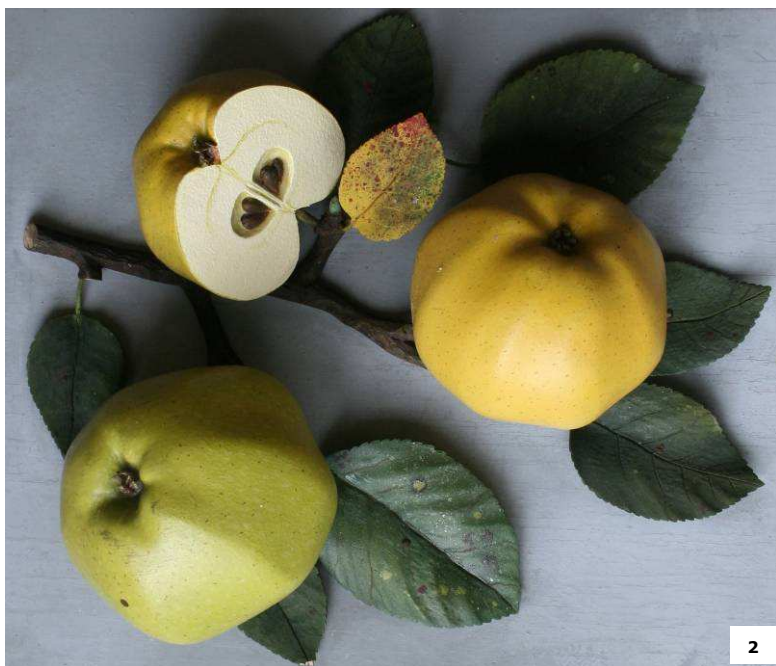
3

5

7

4

6

6

7

Seznam hub zpodobněných v dřevěných modelech J. Rulíška: (čísla odpovídají číslům u fotografií v tomto katalogu)

- Agaricus arvensis* – pečárka ovčí,
A. campestris – p. polní, *A. sylvaticus* – p. lesní
- Agrocybe dura* – polnička tuhá, *A. praecox* – p. raná
- Albatrellus cristatus* – krásnopórka hřebenitá,
A. ovinus – k. mlynářka, *A. pes-caprae* – k. koží noha
- Aleuria aurantia* – mísenka oranžová
- Amanita alba* – muchomůrka bílá, *A. caesarea* – m. císařka, *A. ceciliae* – m. šupinatá, *A. citrina* – m. citronová, *A. gemmata* – m. slámožlutá, *A. muscaria* – m. červená, *A. pantherina* – m. tygrovaná, *A. phalloides* – m. zelená, *A. rubescens* – m. růžovka, *A. spissa* – m. šedivka, *A. strobiliformis* – m. šiškovitá, *A. vaginata* var. *lutescens* – pošvatka obecná žlutavá, *A. vaginata* – pošvatka obecná
- Armillaria mellea* – václavka obecná
- 17 ***Astraeus hygrometricus* – hvězdák vlhkoměrný**
- Aureoboletus gentilis* – hřib pružný
- Boletinus cavipes* – hřib dutonohý
- Boletus aereus* – hřib bronzový,
B. appendiculatus – h. přívěskatý,
B. calopus – h. kříšť, *B. edulis* – h. smrkový,
B. fechtneri – h. Fechtnerův, *B. impolitus* – h. plavý, *B. le-galiae* – h. Le Galové,
B. erythropus – h. kovář, *B. luridus* – h. koloděj, *B. pinophilus* – h. borový,
B. pulverulentus – h. modračka, *B. albidus* – h. medotrpký, *B. regius* – h. královský,
B. reticulatus – h. dubový,
B. rhodopurpureus – h. rudonachový,
- 10 ***B. rhodoxanthus* – h. nachový, *B. satanas* – h. satan**
- Bondarzewia mesenterica* – bondarcevká horská
- Bovista nigrescens* – prášivka černavá
- Byssonectria lateritia* – nedohub cihlový
- Calocera viscosa* – krásnorůžek lepkavý
- Calocybe carnea* – čirůvka masová,
C. gambosa – č. májovka
- Calvatia utriformis* – pýchavka dlabaná
- Cantharellus cibarius* – liška obecná,
C. tubaeformis – l. nálevkovitá
- Catathelasma imperiale* – náramkovitka císařská
- Clathrus ruber* – mřížovka červená
- 15 ***Clavariadelphus ligula* – kyj jazýčkovitý, *C. pistillaris* – k. Herkulův**
- Clavulina cristata* – kuřátečko hřebenité
- Clavulinopsis corniculata* – kyjovečka růžkovitá, *C. fusiformis* – k. vřetenovitá
- Clitocybe phyllophila* – strmělka listomilná,
C. clavipes – s. kyjonohá, *C. gibba* – s. nálevkovitá, *C. incilis* – s. vyhoubená, *C. nebularis* – s. mlženka, *C. odora* – s. anýzka, *C. tuba* – s. trubkovitá
- Clitopilus prunulus* – mechovka obecná
- Conocybe rickenii* – čepičatka Rickenova,
C. tenera – č. útlá
- Coprinus atramentarius* – hnojník inkoustový,
***C. comatus* – h. obecný, *C. micaceus* – h. třpytívý** 11
- Cortinarius balteatus* – pavučinec statný,
C. cinnabarinus – p. rumělkový, *C. croceus* – p. šafránový, *C. firmus* – p. křepký, *C. orellanus* – p. plyšový, *C. phoeniceus* – k. hnědočervený, *C. purpurascens* – p. načervenalý, *C. rufoolivaceus* – p. hnědoolivový, *C. subbalteatus* – p. lemovaný, *C. trivialis* – p. osikový, *C. varius* – p. různý, *Cortinarius* sp. – pavučinec
- Craterellus cornucopioides* – stroček trubkovitý
- Crepidotus variabilis* – trepkovitka měnlivá
- Cyathus striatus* – čišenka rýhovaná
- Cystoderma amianthinum* – zrnivka osinková,
C. carcharias – z. žraločí, *C. cinnabarinum* – z. rumělková, *C. granulorum* – z. obecná
- Daedalea quercina* – sítkovec dubový
- Entoloma aprile* – závojenka dubnová,
E. clypeatum – z. podtrnka, *E. conferendum* – z. pastvištní, *E. sinuatum* – z. olovová,
E. prunuloides – z. mechovkovitá, *E. rhodopolium* – z. vmáčkklá, *E. saundersii* – z. Saundersova, *E. vernum* – z. jarní,
Entoloma sp. – závojenka
- Fistulina hepatica* – pstřeň dubový
- Flammulina velutipes* – penízovka sametonohá
- Fomes fomentarius* – troudnatec kopytový** 19
- Galerina marginata* – šupinovka jehličnanová
- Ganoderma lucidum* – lesklokorka lesklá
- Gautieria otthii* – smržovec Otthův
- Geastrum pectinatum* – hvězdovka dlouhokrká, *G. quadrifidum* – h. smrková,
***G. rufescens* – h. červenavá** 18
- Gloeophyllum odoratum* – anýzovník vonný,
G. sepiarium – trámovka plotní
- Gomphidius glutinosus* – slizák mazlavý
- Gomphus clavatus* – stročkovec kyjovitý

Gymnopilus junonius – šupinovka nádherná,
G. picreus – š. poprášená
Gymnopilus dryophilus – p. dubová, *G. fusipes*
 – p. vřetenonohá, *G. peronatus* –
 p. hřebíkatá, *Gymnopilus* sp. – penízovka
Gyrodon lividus – podloubník siný
Gyromitra esculenta – ucháč obecný,
G. gigas – u. obrovský
Gyroporus castaneus – hřib kaštanový
Hebeloma claviceps – slizivka kyjonohá,
H. crustuliniforme – s. oprahlá, *Hebeloma*
 sp. – slizivka
Helvella acetabulum – kališník obecný,
H. crispa – chřpáč kadeřavý, *H. lacunosa*
 – ch. jamkatý, *H. macropus* – stopečka
 pýřitá
Hericium flagellum – korálovec jedlový
Hirneola auricula-judae – ucho Jidášovo
Hydnum repandum – lošák zprohýbaný,
H. rufescens – l. ryšavý
Hygrocybe conica – voskovka kuželovitá,
H. miniata – v. krvavá, *H. obrussea* –
 v. zlatožlutá, *H. virginea* – v. panenská
Hygrophoropsis aurantiaca – lištička
 pomerančová
Hygrophorus agathosmus – šťavnatka vonná,
H. eburneus – š. slonovinová,
H. erubescens – š. načervenalá,
H. gliocyclus – š. slizoprstená,
H. hypothecus – š. pomrazka, *H. lucorum* –
 š. modřínová, *H. marzuolus* – š. březnovka,
H. olivaceoalbus – š. olivově bílá,
H. poetarum – š. básnická, *H. pudorinus* –
 š. oranžová, *H. russula* – š. holubinková
Hypholoma fasciculare – třepenitka svazčitá,
H. sublateralitium – t. cihlová
Hysterangium graveolens – loupavka
 mřížovkovitá
Chalciporus piperatus – hřib peprný
Choiromyces venosus – bělolanýž obecný
Chroogomphus rutilus – slizák lepkavý
Inocybe fastigiata – vláknice kuželovitá,
I. mixtilis – v. pomíchaná, *I. whitei* –
 v. zardělá
Inonotus hispidus – rezavec štětinatý,
I. radiatus – r. lesknavý
Ischnoderma resinosum – smolokorka buková
Kuehneromyces mutabilis – opeňka měnlivá
Laccaria amethystea – lakovka ametystová,
L. laccata – l. laková
Lacrymaria lacrymabunda – křehutka
 sametová

20 Lactarius deliciosus – ryzec pravý,
L. glaucescens – r. zelenající, *L. hyssiginus* –
 r. odporný, *L. chrysorrheus* – r. zlatomléčný,

L. lignyotus – r. černohlávek, *L. mitissimus*
 – r. oranžový, *L. piperatus* – r. peprný,
L. pyrogalus – r. palčivý, *L. quietus* –
 r. dubový, *L. rufus* – r. ryšavý,
L. sanguifluus – r. krvomléčný,
L. scrobiculatus – r. důbkovaný, *L. seriffuus*
 – r. syrovátkový, *L. torminosus* – r. kravský,
L. turpis – r. šeredný, *L. uvidus* – r. vodnatý,
L. volemus – r. syrovinka, *Lactarius* sp. –
 ryzec
Laetiporus sulphureus – sírovec
 žlutooranžový
Leccinum griseum – kozák habrový,
L. holopus – k. bílý, *L. nigrescens* –
 k. dubový, *L. rufum* – křemenáč osikový,
L. scabrum – kozák březový, *L. versipelle* –
 křemenáč březový
Lentinus tigrinus – houževnatec tygrováný
Leotia lubrica – patýčka rosolovitá
Lepiota cristata – bedla hřebenitá, *L. erminea*
 – b. hranostajová
Lepista flaccida – strmělka přehrnutá, *L. nuda*
 – čirůvka fialová
Leucoagaricus leucothites – bedla zardělá
Leucocoprinus cretaceus – bedla křídová
Leucocortinarius bulbiger – bělopavučinec
 hlíznatý
Leucopaxillus giganteus – běločechratka
 obrovská
Lycoperdon pyriforme – pýchavka hruškovitá
Lyophyllum decastes – líha nahloučená,
L. ulmarium – l. jilmová
Macrolepiota procera – bedla vysoká,
M. puellaris – b. dívčí, *M. rachodes* –
 b. čirůvka
Marasmius fissipes – špička rýhonohá,
M. oreades – š. obecná, *M. scorodoni* –
 š. česneková, *M. wynneae* – š. Wynneové
Melanogaster variegatus – černoušek pestrý
Melanoleuca grammopodia – tmavobělka
 rýhonohá
Meripilus giganteus – trsnatec obrovský
Microstoma protracta – ohnivce zimní
Morchella conica – smrž špičatý, *M. elata* –
 s. vysoký, *M. esculenta* – s. obecný,
M. semilibera – s. polovolný
Mutinus caninus – psivka obecná
Mycena galericulata – helmovka tuhonohá,
M. polygramma – h. rýhonohá, *M. pura* –
 h. ředvičková, *Mycena* sp. – helmovka
Mycenastrum corium – škárka hvězdovitá
Naucoria melinoides – kržatka oděná
Otidea leporina – ouško zaječí
Panaeolus papilionaceus – kropenatec
 motýlovitý

- Panellus stypticus* – pařežník obecný
Panus lecomtei – hlíva chlupatá
Paxillus atrotomentosus – čechratka
 černohuňatá, *P. involutus* – č. podvinutá
Phaeolus schweinitzii – hnědák Schweinitzův
Phallus hadriani – hadovka valčícká,
 14 **P. impudicus** – h. smrdutá
Phellinus igniarius – ohňovec obecný
Pholiota aurivella – šupinovka zlatozávojná,
P. flammans – š. ohnivá, *P. gummosa* –
 š. gumovitá, *P. spumosa* – š. borová,
P. squarrosa – š. kostrbatá
Piptoporus betulinus – březovník obecný
Pleurotus dryinus – hlíva dubová,
P. ostreatus – h. ušťičná
Pluteus atricapillus – štitovka jelení,
P. pellitus – š. bílá, *P. salicinus* – š. vrbová
Polyporus squamosus – choroš šupinatý,
P. umbellatus – ch. oříš
Porphyrillus porphyrosporus – hříb
 nachovýtrusý
Psathyrella piluliformis – křehutka vodomilná,
P. spadicea – k. hnědá
Pseudohydnum gelatinosum – rosolozub
 huspenitý
Ptychoverpa bohemica – kačenka česká
Ramaria aurea – kuřátka zlatá
Ramariopsis kunzei – kuřinec Kunzeův
Rhizopogon roseolus – kořenovec
 načervenalý
Rhodocollybia buryacea f. *asema* –
 penízovka kuželovitá, *R. butyracea*
 f. *butyracea* – p. máslová
Rozites caperata – sluka svraskalá
Russula adusta – holubinka osmahlá,
R. aeruginea – h. trávozelená, *R. albonigra*
 – h. černobilá, *R. alutacea* – h. podrusá,
 8 **R. aurea** – h. zlatá, *R. azurea* – h. azurová,
R. badia – h. brunátná, *R. citrina* –
 h. citronová, *R. columbaria* – h. holubí,
R. cyanoxantha – h. namodralá, *R. delica* –
 h. bílá, *R. densifolia* – h. hustolistá,
R. emetica – h. vrhavka, *R. fellea* –
 h. žlučová, *R. foetens* – h. smrdutá,
R. nigricans – h. černající, *R. ochroleuca* –
 h. hlinožlutá, *R. paludosa* – h. jahodová,
R. pectinata – h. hřebenitá, *R. rigida* –
 h. bukovka, *R. sanguinea* – h. krvavá,
R. vesca – h. mandlová, *R. virescens* –
 h. nazelenalá, *R. xerampelina* – h. révová
Sarcodon imbricatus – lošák jelení
Sarcoscypha coccinea – ohnivce šarlatový
 9 **Sarcosphaera crassa** – baňka velkokališná
Scleroderma citrinum – pestřec obecný,
S. verrucosum – p. bradavičnatý
Sclerotinia tuberosa – hlízenka sasanková
Sparassis crispa – kotrč kadeřavý
Spathularia flavida – lopatička kyjovitá
Strobilomyces floccopus – šiškovce
 13 **šiškovitý**
Stropharia aeruginosa – límcovka
 měděnková, *S. albocrenulata* –
 l. vroubkovaná, *S. melanosperma* –
 l. černovýtrusá
Suillus bovinus – klouzek kravský,
S. granulatus – k. zrnitý, *S. grevillei* –
 k. sličný, *S. luteus* – k. obecný, *S. placidus*
 – k. bílý, *S. variegatus* – k. (hříb) strakoš,
S. viscidus – k. slizký
Taphrina pruni – puchýřnatec slivový
Thelephora terrestris – plesňák zemní
Trametes hirsuta – outkovka chlupatá,
T. suaveolens – o. vonná, *T. zonata* –
 o. pásovaná
Tremella foliacea – rosolovka listovitá
Tremiscus helvelloides – rosolovec červený
Tricholoma acerbum – čirůvka hořká,
T. albobrunneum – č. bělohnědá, *T. album*
 – č. bílá, *T. aurantium* – č. oranžová,
T. columbetta – č. holubičí, *T. flavovirens* –
 č. zelánka, *T. focale* – č. límcová, *T. fulvum*
 – č. žlutohnědá, *T. imbricatum* –
 č. střečovitá, *T. portentosum* – č. havelka,
 21 **T. saponaceum** – č. mýdlová,
T. sejunctum – č. odlišná, *T. sulphureum* –
 č. širožlutá, *T. terreum* – č. zemní, *T. ustale*
 – č. osmahlá, *T. virgatum* – č. žíhaná
Tricholomopsis rutilans – šafránka
 červenožlutá
Tuber aestivum – lanýž letní,
T. melanosporum – lanýž černovýtrusý
Tulostoma brumale – palečka zimní
Tylopilus felleus – hříb žlučník
Verpa conica – kačenka náprstkovitá
Volvariella speciosa – kukmák okázalý,
V. speciosa var. *gloiocephala* – k. okázalý
 slizohlavý
Xerocomus badius – suchohříb hnědý,
X. chrysenteron – s. žlutomasý, *X. rubellus*
 – s. červený, *X. subtomentosus* –
 s. plstnatý
Xeromphalina campanella – kalichovka
 zvonečková
Xerula radicata – penízovka kořenující
Xylaria hypoxylon – dřevnatka parohatá, 16
X. polymorpha – d. mnohotvárná

8

9

13

12

15

14

17

18

19

20

Moravské zemské muzeum

Houby a ovoce v modelech Josefa Rulíška
katalog k výstavě

Vladimír Antonín, Svatava Kubešová, Karel Sutorý

Brno, 12. 6. – 22. 9. 2007